

BILLEDSKOLEUNDERSØGELSE - KORTLÆGNING OG DOKUMENTATION

Landsforeningen Børn, Kunst og Billeder har i en længere årrække påtaget sig at dokumentere rammer og indhold i billedskolearbejdet.

Hidtil har indholdet været beskrevet løbende i Nyhedsbrevet, ligesom det har været tema på landsdækkende billedskoledag. Rammerne tages med mellemrum op og dokumenteres via spørgeskemaundersøgelser til billedskolerne. Første billedskole-undersøgelse kom i 1991, herefter blev den fulgt op i 1997 og i 2002, og det er nu igen blevet tid til at få et overblik over billedskolernes aktuelle situation, baggrund, vilkår, omfang og geografisk placering.

Børn, Kunst og Billeder har fået mange tilbagemeldinger på de tidligere undersøgelser, og vi håber, at også denne vil være anvendelig i billedskolerne, i kommunerne og blandt politikerne, selv om denne undersøgelse er knap så omfattende som tidligere.

BILLEDSKOLEUNDERSØGELSE OG KORTLÆGNING

Om undersøgelsen/ kortlægningen

Der er sendt spørgeskemaer ud til samtlige kommuner og de i forvejen kendte billedskoler. Spørgeskemaet ligger tæt op ad tidligere spørgeskemaundersøgelser i 1997 og 2002, dog med et par tilføjelser vedrørende kommunesammenlægningen, om nye aktivitetsområder (f.eks. arkitektur og design) og om internationalt samarbejde.

Der er kommet 84 skriftlige besvarelser. De kommuner, der ikke har meldt tilbage, er blevet kontaktet telefonisk. Det er dog ikke altid, kommunernes forvaltninger er bekendte med eksistensen af billedskolerne. Det kan enten være, hvis der er små private billedskoler, eller hvis en musikskole har et enkelt billedhold, hvilket ikke altid umiddelbart kan aflæses på musikskolernes/ kulturskolernes hjemmesider.

I de telefoniske interviews har oplysningerne primært handlet om faktuelle forhold som kontaktpersoner, tilhørsforhold, størrelse, mv., så det skønnes, at der kun er små marginer til forskel fra en mere præcis udregning. Der er udarbejdet en mere differentieret opgørelse, men i nærværende udgave er materialet for overskuelighedens skyld komprimeret. Derfor er antallet af besvarelser heller ikke angivet under hvert punkt.

Indsamlingen af oplysninger til denne undersøgelse er foregået i 2009, men pga. manglende ressourcer er oplysningerne først blevet bearbejdet i 2010. Det var ønsket, at det skulle være en mere dybdegående kvalitativ undersøgelse, men af ovennævnte grunde har det ikke været muligt som i tidligere undersøgelser at foretage supplerende kvalitative interviews med et repræsentativt antal af billedskolerne.

Oversigten over kortlægningen af billedskoler og kulturskoler i Danmark ligger på landsforeningens hjemmeside: www.bornkunstogbilleder.dk

ANTAL, ORGANISERING, TILHØRSFORHOLD OG ØKONOMI

Der er på landsplan 110 billedskoler fordelt på 83 kommuner. 15 kommuner har ingen billedskole (primært i mindre kommuner). Dvs. at der i flere kommuner er flere billedskoler. I undersøgelsen 2002 var der 116 billedskoler. 30 billedskoler har tilknytning til en kulturskole, hvor musikskolen indgår. Billedskolen indgår enten som en integreret del af kulturskolen eller som et administrativt fællesskab. Det ser ud til, at den øgede andel af kulturskoler primært er en følge af kommunesammenlægningen.

- 3 billedskoler har tilknytning til en kulturskole, hvor musikskolen ikke indgår
- 14 billedskoler har tilknytning til et kunstmuseum/ kunsthall
- 12 billedskoler er private
- 4 billedskoler er tilknyttet et oplysningsforbund
- 2 billedskoler er tilknyttet biblioteker
- 2 billedskoler er organiseret som en fond eller del af en fond
- 4 billedskoler er tilknyttet til kulturhuse/ børnekulturhuse
- 21 billedskoler er organiseret som foreninger med kommunalt tilskud.

De resterende billedskoler er enten organiseret som kommunale billedskoler eller selvejende institutioner.

Etableringsår og alder

- I 1983 – 1998 (mere end 10 år) er der etableret 33 billedskoler
- I 1998 – 2004 (5 – 10 år) er der etableret 19 billedskoler
- I 2004 – 2007 (2 – 5 år) er der etableret 14 billedskoler
- I 2007 – 2008 (indtil 2 år) er der etableret 9 billedskoler

Ovenstående oversigt viser ikke nødvendigvis den reelle alder på billedskolen, idet der i flere tilfælde kan være tale om genetablering eller sammenlægning, f. eks. ved sammenlægning af flere billedskoler i forbindelse med kommunesammenlægningen, eller hvor billedskolen indgår som en del af en af en kulturskole.

Økonomi / budgetter

Ud fra oplysningerne om billedskolernes budgetter ser det ud til, at der i forhold til forrige undersøgelse er færre billedskoler med et budget under 50.000 kr. Nogle af disse kan evt. være nedlagt siden sidste undersøgelse, eller de kan have fået tilført flere midler.

4 billedskoler anfører, at budgettet er varierende.

8 billedskoler har oplyst, at billedskolens budget indgår i et samlet budget for institutionen, kulturhus, museum eller lignende.

Der er i nogle tilfælde en forveksling af budget og tilskud, men det er korrigeret ved en telefonisk henvendelse. Det anføres i en del besvarelser, at der især mangler midler til ledelse og administration.

Ud over den faste støtte, får nogle billedskoler ekstra mindre bevillinger til specifikke projekter og aktiviteter. Enkelte billedskoler får lejlighedsvis mindre sponsorstøtte, primært i form af materialer.

Budgettal:

0 – 50.000 kr.	- 12 billedskoler
51.000 – 200.000 kr.	- 30 billedskoler
201.000 – 400.000 kr.	- 8 billedskoler
401.000 – 1.000.000 kr.	- 7 billedskoler
over 1.000.000 kr.	- 3 billedskoler

Kommunesammenlægningen

Der er i denne undersøgelse spurgt specifikt til, om kommunesammenlægningen har haft betydning for billedskolen. 45 billedskoler svarer, at det ikke har haft nogen betydning. En del billedskoler påpeger, at de skal dække et meget større geografisk område og har dermed fået et større elevgrundlag. Få nævner, at de i den forbindelse har fået flere økonomiske midler, mens andre understreger, at de skal dække bredere uden at få flere midler.

Flere nævner, at der er oprettet flere hold, eksempelvis i kommunens yderområder. Andre oplyser, at de ikke har midler til at nå ud i yderområderne, og at de manglende transportmuligheder forhindrer børnene i at deltage i de centrale tilbud.

Et par billedskoler er nedlagt som følge af kommunesammenlægningen, mens andre er sammenlagt, og atter andre har opretholdt flere billedskoler i samme kommune, men nu i et tættere samarbejde, f.eks. med fællesudvalg eller lignende. Det bliver også nævnt, at der med flere aktører er mulighed for en større synlighed og flere som ambassadører for billedkunstområdet.

Nogle har bibeholdt billedskolens navn, mens andre har ændret navn efter den nye kommune.

UNDERVISERE OG LEDELSE

Undervisernes uddannelse

I undersøgelsen i 2002 var der en ligelig fordeling af billedskoler, der havde billedkunstlærere og kunstnere ansat. I 2009 har mere end en tredjedel ansat både billedkunstlærere og kunstnere, en tredjedel har udelukkende ansat kunstnere og 8 af billedskolerne har skriver, at de udelukkende har ansat billedkunstlærere. Desuden har 23 billedskoler ansat andre faggrupper (kunsthistorikere, grafikere, arkitekter, designere, keramikere, dekoratører, animatorer og scenografer).

Undervisernes antal og ansættelsesforhold

I 75 besvarelser fremgår det, at der i alt er ansat 279 personer. Det er en del færre end i 2002. Dette skyldes antageligt, dels at der er lidt færre besvarelser, dels at man mange steder har samlet undervisningen hos færre ansatte.

1 - 5 ansatte	- 67 billedskoler
6 - 15 ansatte	- 5 billedskoler
mere end 15 ansatte	- 3 billedskoler
20 billedskoler har gæstelærere	
5 billedskoler har gæstelærere sjældent eller lejlighedsvis.	

Ledelse

Når man ser på ledelse i billedskolerne viser der sig et meget broget billede. Der er næsten ingen enslydende besvarelser. Nogle har fælles ledelse med kulturskoler, hvoraf nogle har afdelingsleder på billedkunstområdet med meget varierende timetal, nogle har få koordinatortimer og nogle har ingen ledelsestimer til billedkunstområdet. I billedskoler, der er knyttet til kunstmuseer, kulturhuse eller kulturkonsulenter, indgår ledelsestimer i den samlede ledelse.

I en del billedskoler varetages billedskoleledelsen af frivillige, heraf er størsteparten private billedskoler, der ikke har afsat ledelsestimer.

Med hensyn til aflønning af ledere og undervisere er der også stor spredning. Der er billedskoler, der aflønner efter DM eller DMPF overenskomst, mens andre aflønner efter folkeskoleoverenskomst eller efter aftenskoletakst. Et par ledere får et fast årligt ledelsehonorar, mens et par andre får en procentdel af den samlede lærerløn.

UNDERVISNINGEN

Antal hold og antal elever

Der er i de 78 besvarelser i alt 452 hold. For at give et mere fyldestgørende billede af omfanget af billedskolehold på landsplan er der som supplement til besvarelserne undersøgt antallet af hold på de fleste af de resterende billedskoler.

Disse tal er angivet i parentes.

Hvis disse tal medregnes er der på landsplan i alt 523 billedskolehold.

1 – 5 hold	55 billedskoler (+ 18 billedskoler)
6 – 12 hold	18 billedskoler (+ 6 billedskoler)
13 – 20 hold	2 billedskoler
over 20 hold	3 billedskoler

Det samlede antal elever er **i alt ca. 6760**. Dertil kommer sommerbilledskolehold på 23 billedskoler, i alt ca. 900 elever samt skole- og børnehaveprojekter der tæller ca. 7000 elever. I alt deltager **ca. 14.660 børn** i billedskolernes aktiviteter.

Oplysninger fra 8 (mindre) billedskoler mangler.

Nogle billedskoler har ventelister, mens andre - af forskellige grunde - ikke kan få fyldt alle hold op.

Undervisningens timetal, sæsonlængde og elevbetaling

I besvarelserne er det ikke i alle tilfælde helt gennemskueligt, om der anvendes lektioner eller timer (à 60 minutter).

I nogle billedskoler er der differentierede timetal for de yngste og de ældste elever. Det ser ud til, at de fleste hold efter 10 års alderen har 3 lektioner pr. undervisnings-gang, lidt færre har 2 lektioner pr. gang.

De fleste hold har en sæson på 22 – 30 uger. Få billedskoler følger skoleårets længde.

Undervisningens sæsonlængde – antal uger

Under 15 uger	- 4 billedskoler
15 – 20 uger	- 15 billedskoler
21 – 30 uger	- 44 billedskoler
31 – 35 uger	- 8 billedskoler
over 35 uger	- 5 billedskoler

Lektioner pr. år. pr. hold

24 – 36 lektioner	- 5 billedskoler
37 – 72 lektioner	- 54 billedskoler
73 – 96 lektioner	- 10 billedskoler
over 96 lektioner	- 7 billedskoler

Aldersgrupper

Der er generelt en stor spredning i aldersgrupperne. Det er ikke muligt i besvarelserne at aflæse præcist, hvor mange børn der er i de forskellige aldersgrupper. Det ser dog stadig ud til, at langt størstedelen af eleverne er fra 9/10 - 13/14 år (fra 2./3. Klasse til 6./7. Klasse). Tre billedskoler har hold for

førskolebørn, mens flere laver projekter for børnehavebørn. Et par billedskoler har hold for børn/bedsteforældre eller familiehold/workshops.

Der er en stigning (+ 11) af billedskoler, der laver hold for unge på 16 år og opefter.

Elevbetaling pr. halvår

200 - 400 kr.	- 9 billedskoler
401 – 450 kr.	- 7 billedskoler
451 – 600 kr.	- 37 billedskoler
601 – 1000 kr.	- 17 billedskoler
over 1000 kr.	- 12 billedskoler

Lokaler

I undersøgelsen i 2002 gav mange billedskoler udtryk for, at det var et stort ønske af få egne lokaler, der var egnede til billedkunst, til større projektarbejder og til at skabe et billedkunstnerisk miljø. Dette ønske er for manges vedkommende blevet opfyldt, idet der er en stor stigning i billedskoler, der har egne lokaler.

47 billedskoler har egne lokaler,

13 billedskoler har egne lokaler + decentrale lokaler på skoler mv.

11 billedskoler låner lokaler på folkeskoler

3 billedskoler låner lokaler i kulturhuse el. lign.

Aktiviteter

Også når man ser på billedskolernes aktiviteter er der mange nuancer, man ikke i en kortfattet oversigt kan redegøre for. Blandt andet ser det ud til, at man i nogle billedskoler primært underviser i disciplinerne tegning og maleri, som man så i særlige projekter kan tilføje f.eks. skulptur og formarbejde, mens andre billedskoler har en bredere billedkunst-opfattelse, der indeholder både tegning, maleri, grafik, collage, animation, tegneserie, skulptur, arkitektur, design, scenografi, mv.

Ud over holdundervisningen har størstedelen af billedskolerne andre aktiviteter. De fleste er projekter enten internt i billedskolen, sammen med andre billedskoler, tværfaglige projekter eller projekter sammen med skoler eller daginstitutioner. Der nævnes blandt andet kulturdage, ture, familiearrangementer, huskunstnerprojekter og kurser for underviserne. Desuden er der som nævnt en stadig større del af billedskolerne, der har sommerbilledskole, ligesom flere billedskoler tilbyder skoleprojekter, alt efter arbejdsmæssige og økonomiske ressourcer.

De fleste billedskoler har som del af undervisningen udstillinger. Det kan være internt, sammen med andre faggrupper eller i forskellige offentlige sammenhænge.

Der er i denne undersøgelse spurgt til særlige undervisningstilbud, eksempelvis arkitektur, design, tegneserier og animation. Det er primært de større billedskoler, der har specifikke hold, og det er primært i tegneserier, animation

og arkitektur. Enkelte har særlige hold i tegning, manga, croquis, grafik, design, scenografi, digitale billeder, street art og keramik/glaskunst. Elevgrundlaget og stor geografisk spredning nævnes som hindring for at udbyde flere specifikke hold. Andre billedskoler integrerer alle områder i den fortløbende undervisning eller i kortere workshops og skoleprojekter.

Et andet nyt spørgsmål i undersøgelsen handler om billedskolernes deltagelse i internationale projekter. Kun et par enkelte er involveret i aktuelle projekter, mens 13 billedskoler oplyser, at de tidligere har deltaget i internationale projekter.

SAMARBEJDE, SYNLIGHED OG FREMTIDSPLANER

Samarbejde

Som en følge af oprettelsen af flere kulturskoler er der et øget samarbejde med musikskolerne. Det fremgår for en stor dels vedkommende, at der udelukkende er tale om et administrativt samarbejde, men ikke alle har beskrevet, hvori samarbejdet består.

En større andel end tidligere anfører, at der er et øget samarbejde med kunstmuseerne ligesom samarbejdet med andre billedskoler er øget betydeligt siden sidste undersøgelse. Derimod ser det ud til, at der er færre, der har samarbejdet med ungdomsskolerne. Andre samarbejdspartnere er kulturhuse, teaterskoler, biblioteker, kulturhuse og virksomheder.

Desuden laver en stadig større del af billedskolerne projekter i samarbejde med skoler og daginstitutioner.

Synlighed

Når man kigger på besvarelserne om synlighed er der umiddelbart - modsat de fleste andre besvarelser - mange sammenfald.

Først og fremmest synliggøres billedskolernes aktiviteter gennem udstillinger i forskellige sammenhænge, ofte i de lokale biblioteker og rådshuse, men også i andre offentlige sammenhænge, i forretninger, kulturhuse og i byrummet.

Dernæst bruges de lokale medier i stort omfang, og der laves fælles brochurer, postkort og plakater.

Mange billedskoler deltager i forskellige lokale eller landsdækkende arrangementer, f.eks. kulturnatsarrangementer, tegnefestivaler, tværfaglige projekter, tegnemarathon, konkurrencer og lokale festivaler. Flere steder samarbejder flere billedskoler eller kulturskoler, så arrangementerne syner af mere.

Skoleprojekter, billedskoledage og sommerbilledskole er også med til at synliggøre billedskolerne både for lokalområdet og for potentielle nye elever.

Endelig er langt de fleste billedskoler siden forrige undersøgelse blevet synlige via etablering af hjemmeside, enten som del af en kommunal hjemmeside eller med egen hjemmeside.

Fremtidsplaner

Det fremgår af besvarelserne, at der primært er tre områder, der ønskes forbedret fremover.

For det første ønskes der mulighed for at nå længere ud geografisk, dvs. oprettelse af hold i mindre lokalområder, men det begrænses af den eksisterende økonomi.

Dernæst er der ønsker om at udvide aldersgrupperne, så der også er tilbud til førskolebørn og unge. Enkelte ønsker også at tilbyde undervisning for voksne og en udvidelse af fagområder, ligesom flere ønsker at kunne tilbyde skoleprojekter.

Det nævnes, at det kan være svært at samle børn til fortsætterhold, da børn er blevet "zappere", og billedskolen derfor konkurrerer med mange andre kulturtilbud til børn. Derfor ønsker flere billedskoler også at kunne tilbyde kortere mere uforpligtende billedkunstforløb.

Endelig er der ønske om stabilisering af billedskolernes aktiviteter, hvilket primært handler om ledelse, organisering og økonomi.

Udover de billedskoler, der allerede er en del af en kulturskole, har 8 billedskoler svaret bekræftende på spørgsmålet om ønske eller planer om at blive en del af en musisk skole/ kulturskole. Det begrundes blandt andet med ønsket om bedre ordnede økonomiske og administrative forhold. Dette får også 10 billedskoler til at svare med et "måske", "måske på længere sigt" eller "ved ikke". Flere billedskoler, der er eller ønsker at være en del af en kulturskole, understreger, at de ønsker en større tydeliggørelse af billedskolens aktiviteter i kulturskoleregiet.

31 billedskoler har svaret, at de ikke ønsker at blive en del af en musisk skole/ kulturskole. Det understreges af mange, at man naturligvis ønsker tværfagligt samarbejde, men at man ønsker at bibeholde billedskolen som en selvstændig faglig enhed.

Børn, Kunst og Billeder 2010
Karen Marie Demuth